

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA

Č.j.: OV—039/A—89

11 IV. 1989

~~TAJNÉ!~~

Výtisk č. 13

Počet listů: 8

Počet příloh: 11/18⁶

ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ	
1-7. září 1985	
DNE _____	PODPIS <i>Fingert</i>

DENNÍ SITUAČNÍ ZPRÁVA č. 21

Upozornění: materiál je určen výhradně k informaci adresáta.

Nesmí být rozmnožován a po využití podléhá do 10 dnů vrácení federálnímu ministerstvu vnitra (odboru analytiky a informací Vnitřní a organizační správy FMV).

1. Bezpečnostní situace v ČSSR

V průběhu 10.4.1989 nebylo silami a prostředky federálního ministerstva vnitra, Sboru národní bezpečnosti a Pohraniční stráže na území ČSSR zaznamenáno závažné narušení klidu a veřejného pořádku.

Nebyla zaznamenána závažná nepřátelská činnost vnějšího protivníka.

Ve státobezpečnostní oblasti jsou zaznamenávány sílící tendence vnitřního protivníka, zejména "charty-77" a dalších nelegálních skupin, označujících se za tzv. nezávislé iniciativy, koordinovat protisocialistickou činnost a aktivizovat kromě stoupenců v městských aglomeracích i obdobně orientované osoby v menších městech a na venkově.

V Praze proběhlo bez narušení veřejného klidu a pořádku soudní líčení proti signatářkám "charty-77" Vlastě CHRAMOSTOVÉ a Libuši ŠILHÁNOVÉ.

Nebyl zaznamenán žádný výhrůžný anonymní telefonát, v Praze a v Jihomoravském kraji byly zjištěny celkem tři letáky. V Chomutově byl zaznamenán výhrůžný anonymní dopis politického charakteru.

Nedošlo k závažné mimořádné události v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

Celkově lze bezpečnostní situaci v ČSSR v průběhu 10.4.1989 hodnotit jako relativně stabilizovanou, se sílícími tendencemi exponentů vnitřního protivníka koordinovat nepřátelskou činnost a přenést protisocialistické působení i do teritorií, kde k němu dosud nedocházelo.

2. Nepřátelská činnost

a/ Na konkrétním případě byly potvrzeny snahy ministerstva obrany USA zjišťovat informace vojenského charakteru cestou jeho odborných konzultantů, pod záminkou navázaní spolupráce s podniky zabývajícími se v ČSSR speciální výrobou vojenského charakteru. Poslední případ byl zjištěn v Západoslovenském kraji.

b/ Dne 10.4.1989 od 08.30 do 12.00 hodin se konalo u Obvodního soudu pro Prahu 2 hlavní líčení ve věci signatářek "charty-77" Vlasty CHRAMOSTOVÉ a Libuše ŠILHÁNOVÉ, žalovaných ze spáchání tr. činů podle § 154 a § 165 tr. zákona. Tak, jako v předchozích případech, kdy byli souzeni exponenti vnitřního protivníka, byli v budově přítomni jeho přední organizátoři /např. J. DIENSTBIER, V. MALÝ, J. GRUNTORÁD, A. VONDRA, J. HÁJEK a další, všichni signatáři "charty-77"/. Rovněž byl přítomen pracovník ZÚ USA v Praze R. NORMAN. Většina přítomných měla na oděvu připnuté trikolory a přinášeli květiny. Na chodbě před jednací síní probíhala podpisová akce na podporu ŠILHÁNOVÉ. Obě obžalované byly odsouzeny k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců s podmíněným odkladem na dobu jednoho roku. V průběhu bezpečnostního opatření bylo perlustrováno celkem 18 osob, k závažnému narušení veřejného pořádku a klidu nedošlo.

V Jihomoravském kraji bylo zjištěno shromažďování "případů zneužití psychiatrie k izolování osob aktivních v opoziční činnosti" čs. občanem, který je v aktivním styku s ideodiverzními centry a exponenty čs. reakční emigrace. Cílem akce, prováděné rovněž ve spojení s obdobně exponovanou osobou z Východoslovenského kraje, je poskytnout "materiál" využitelný v zahraničí k výpadům proti čs. psychiatrii.

Dne 8.4.1989 bylo zabráněno schůzi stoupenců nelegální organizace Společenství přátel USA /SPUSA/ v Pardubicích, organizované ve veřejné místnosti pod krytím setkání bývalých spolužáků. Při bezpečnostním opatření bylo kontrolou osob ověřeno, že akce se zúčastnilo celkem 26 stoupenců

SPUSA z Východočeského kraje a mluvčí "Mírového klubu Johna LENNONA" z Prahy Stanislav PENC /1970/. Z přítomných bylo 12 osob předvedeno a byly s nimi ve smyslu § 158 tr. řádu sepsány zápisy o výpovědi. V průběhu opatření byly zajištěny 2 kusy dopisů za propuštění Stanislava DEVÁTÉHO určených generálnímu prokurátorovi ČSSR, 2 kusy podpisových archů určených k nátlakové akci na různé čs. instituce /účel stejný, připojeno jméno Františka STÁRKA/, podpisový arch se žádostí změny názvu Gottwaldova na Zlín, tři kusy programového prohlášení "Mírového klubu Johna LENNONA" a další tiskoviny. Realizovaná opatření proběhla bez rušivých jevů. Šetřením bylo zjištěno, že se jednalo o pravidelné akce /další byla plánována na 12.5.1989/.

Ve spojitosti se záměry vnitřního protivníka narušit provokativními akcemi oslavy 1. máje bylo zjištěno, že obdobný záměr má skupina mládeže v Havlíčkově Brodě /chtějí nést v prvomájovém průvodu vlastní heslo/.

Dne 10.4.1989 byl doručen okresnímu výboru KSČ v Chomutově anonymní dopis, obsahující vulgární útoky na KSČ a její funkcionáře, spolu s přímými výhrůžkami fyzické likvidace. Je podepsán anonymní skupinou "charty", obsahuje fašistická hesla. Po pachateli se pátrá.

Dne 10.4.1989 byl na území ČSSR zaznamenán výskyt celkem tří letáků /v Praze 1 kus již známého letáku "Humanistické internacionály" s výzvou ke dni 17.4. a v Gottwaldově 2 letáky na podporu Stanislava DEVÁTÉHO/. Po pachatelích se pátrá.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Události tohoto charakteru nebyly 10.4.1989 zaznamenány.

4. Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost

a/ Mimořádné události v národním hospodářství a živelní pohromy

Dne 10. dubna 1989 kolem 01.00 hodin došlo v Hradci Králové k požáru v bytě [redacted] /nar. 1935, stavbyvedoucí/. Ke zranění osob nedošlo. Poškozením zařízení bytu a bytového jádra vznikla škoda asi 100 000 Kčs. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin obecné ohrožení. Příčina požáru se zjišťuje.

Vyšetřuje OS SNB Hradec Králové.

c/ Majetková trestná činnost

Dne 10. dubna 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 89 případů krádeží vloupáním, z toho:

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	14	18	3	9	32	504 900
SSR	2	1	-	-	10	39 200
ČSSR	16	19	3	9	42	544 100

V týdnu od 3. do 9. dubna 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 440 případů krádeží vloupáním, z toho:

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	45	55	64	80	112	2 071 300
SSR	15	20	8	12	29	311 385
ČSSR	60	75	72	92	141	2 382 685

Navazuje na ESZ ze dne 3. dubna 1989: k vloupání do bytu [redacted] /nar. 1944/ v Prievidzi s původ-

ně hlášenou škodou 157 000 Kčs. Jako pachatelé byli zjištěni [redacted] /nar. 1971, bytem Třinec, okr. Frýdek Místek, 1x soudně trestán/, [redacted] /nar. 1956, bytem Karviná, 1x soudně trestán/ a [redacted] /nar. 1971, bytem Třinec, všichni bez pracovního poměru/. Škoda byla upřesněna na 200 000 Kčs. Jmenovaným byl prokázán další případ vloupání do bytu, při kterém způsobili škodu 8 700 Kčs. MI-SIARZ byl zadržen ve Frýdku Místku pro jinou trestnou činnost a dán do vazby v NVÚ Ostrava. Po jeho spolupachatelích bylo vyhlášeno celostátní pátrání.

Vyšetřuje OS SNB Prievidza.

V noci na 10. dubna 1989 bylo v Krnově /okr. Bruntál/, na ulicích Opavská a Albrechtická, provedeno vloupání, vykopnutím skla ve vchodových dveřích, do benzínových čerpacích stanic n.p. Benzina Ostrava. Odcizením 50 730 Kčs ze zabudovaného trezoru v podlaze kanceláře čerpací stanice v Albrechtické ulici a poškozením dveří obou stanic vznikla škoda 52 330 Kčs. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a poškození majetku v socialistickém vlastnictví. Po pachateli se pátrá.

Vyšetřuje OS SNB Bruntál.

d/ Dopravní nehody leteckých, kolejových a silničních prostředků

Dopravní nehody dne 10. dubna 1989

	počet nehod	usmrceno osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
ČSR	150	1	5	575 200
SSR	56	-	3	185 200
ČSSR	206	1	8	760 400

Dopravní nehody v týdnu od 3. do 9. dubna 1989

	počet nehod	usmrceno osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
ČSR	1 112	13	39	5 213 800
SSR	439	6	30	1 989 000
ČSSR	1 551	19	69	7 202 800

Dne 10. dubna 1989 v 09.50 hodin u obce Dymokury /okr. Nymburk/ řidič nákladního auta [REDACTED] /nar. 1961, bytem Městec Králové, okr. Nymburk, civilní zaměstnanec skladu MVŽP ČSR Dymokury/ náhle odbočil vlevo a střetl se s linkovým autobusem ČSAD Praha Klíčov, který jej předjížděl. V autobuse ČSAD, který řídil [REDACTED] /nar. 1947, bytem Náchod/ bylo 6 cestujících zraněno těžce a 5 lehce. Na vozidlech vznikla škoda 55 000 Kčs. Oběma řidičům byla odebrána krev na zkoušku alkoholu. [REDACTED] byl zadržen řidičský průkaz a je stíhán pro trestný čin obecné ohrožení.

Vyšetřuje OS SNB Nymburk.

Dne 9. dubna 1989 v 11.10 hodin byl na OPK Dolní Dvořiště /okr. Jindřichův Hradec/ po příjezdu z Rakouska do ČSSR zadržen státní příslušník PLR Mariusz SZWARCZEWSKI /nar. 1958, od roku 1981 v emigraci v Rakousku/, který chtěl cestovat bez osobních i cestovních dokladů s vypůjčeným autem přes území ČSSR do PLR. Dne 10. dubna 1989 v 11.45 hodin byl po ověření totožnosti a na žádost rakouských orgánů vrácen zpět do Rakouska.

Vyšetřovala KS SNB České Budějovice.

Dne 10. dubna 1989 zadrželi příslušníci PS pro přípravu a pokus o ilegální přechod státní hranice z ČSSR do NSR a Rakouska 7 občanů NDR, 4 ČSSR, 1 PLR a 2 BLR.

Hranici se socialistickým státem narušilo 10 občanů ČSSR
a 2 PLR.

Ze zájezdu organizovaného čs. cestovní kanceláří do NSR se
nevrátil 1 občan ČSSR.

archiv
bezpečnostních
složek

5. Názory a nálady obyvatelstva

Ing. Ivan DOMECKÝ /1953/, dopravní náměstek podnikového ředitelství ČSAD Ústí nad Labem, člen KSČ, kriticky hodnotil průběh předvolebních schůzí a přípravu vlastních voleb podnikového ředitele ČSAD Ústí nad Labem, kterých se sám jako jeden z kandidátů zúčastnil. Kritika se týká především přípravy z hlediska zřizovatele - státního podniku - organizace KNV Ústí nad Labem a zejména skutečnosti, že na žádné z předvolebních schůzí nebyl přítomen zástupce odboru dopravy KNV. Úroveň předvolebních schůzí byla taková, že např. v dopravním závodě Česká Lípa se po hodině a půl třetina přítomných z jednání vytratila. DOMECKÝ situaci hodnotí jako nedůstojnou voleb ředitele podniku a jako zřejmé podcenění jejich příprav i ze strany stranického aparátu. Zajištěna nebyla ani podpora podnikovým ředitelstvím ČSAD, protože stávající ředitel znovu na funkci nekandiduje. O situaci byl informován vedoucí tajemník severočeského KV KSČ.

Dne 10. dubna 1989 kolem 14.30 hodin v bytě svých rodičů v Praze 6 nezletilý [REDAKCE] /nar. 1977/ manipuloval s pistolí vz. 70, kterou měl v legálním držení jeho otec Ludvík ŠTAFFA /člen PS VB při OS SNB Praha 6/. Při náhodném výstřelu zasáhl do břicha svého spolužáka [REDAKCE] /nar. 1977/, který je s těžkým zraněním hospitalizován v nemocnici v Praze 5, Motole. Zbraň a vystřelená nábojnice byly zajištěny ke zkoumání.

Vyšetřuje OS SNB Praha 6.

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

Vedoucí PRM
s. PILBOK
s. KONÍČEK

V době od 7. do 10. dubna 1989 v posádce Sovětské armády Milovice /okr. Mladá Boleslav/, na stavbě polikliniky, dosud nezjištění příslušníci posádky odcizili s.p. Průmstav, závod 08 Mladá Boleslav 120 kusů lešenářských desek v hodnotě asi 5 000 Kčs. Věc bude po zadokumentování předána VOP Praha. Po pachatelích se pátrá.

Vyšetřuje OS SNB Mladá Boleslav.

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

Vedoucí FMV
předseda OS SNB
s. Pílský
s. Komárek

Mimořádná událost ve vojenské výrobě

Dne 4. dubna 1989 bylo při výrobě granátů vzor DANA 152 v jednom případě zjištěno /po vyfrézování dutiny pro zapalovač/, že v granátu je cizí těleso. Pracovníky výbušninářské komise bylo zjištěno, že v těle granátu byla svářecí elektroda o průměru 3,15 mm, délky 225 mm, z magnetického kovu. Komise za přítomnosti vedení provozu a odboru řízení jakosti po vyšetření vyvodila závěr, že elektroda musela být do těla granátu vhozena úmyslně. Elektroda mohla způsobit přehřátí tritolové náplně při dalším technologickém postupu, následkem čehož mohlo dojít k detonaci granátu, způsobení velké materiálové škody a ke zranění pracovníků.

Jsou prováděna opatření k zjištění osoby, která elektrodu do granátu vhodila. Na pracovišti byla přijata opatření k zvýšené ostražitosti.

/Správa StB Banská Bystrica/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Hegenbart
s. Václavík

Vedení FMV

III. správa SNB

KS SNB Banská Bystrica

Negativní orientace vojáků z povolání

Dne 10. dubna 1989 byli při bezpečnostních opatřeních, prováděných k zajištění veřejného pořádku a klidu ve spojitosti se soudním líčením se signatářkami "charty-77" V. CHRAMOSTOVOU a L. ŠILHÁNOVOU, v budově Obvodního soudu pro Prahu 2 zjištěni tři vojáci ČSLA z povolání v praporčických hodnostech. Provedenou kontrolou dokladů bylo ověřeno, že jde o Pavla KUNERTA, nar. 11.4.1962, Jiřího MASÁČKA, nar. 8.5.1968 a Jiřího NOVOTNÉHO, nar. 15.4.1967, všichni z VÚ 3858 Slaný. Při perlustraci uvedli, "že se jdou podívat na tu naši demokracii a přinesli paní CHRAMOSTOVÉ květiny". NOVOTNÝ seděl po celou dobu soudního jednání na schodech před jednací síní.

/Správa StB Praha/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Hegenbart
s. Václavík

Vedení FMV
III. správa SNB
S SNB Praha

Koordinační schůzka zástupců tzv. nezávislých iniciativ

Počátkem dubna 1989 se v Praze uskutečnila koordinační schůzka zástupců nezávislých iniciativ, které se zúčastnili A. VONDRA, zastupující "chartu-77" a VONS, dále signatář "charty-77" a člen tzv. Východoevropské informační agentury Jan URBAN, zástupce tzv. OBRODY - Klubu za socialistickou přestavbu, a herec karlínského divadla Stanislav HYBLER, z jehož iniciativy se schůzka konala. Jednání se dále zúčastnil zástupce oficiálního Československého mírového výboru Ivan FIALA.

Z jednání vyplynulo, že HYBLER si vytkl za cíl zorganizovat "usmíření" mezi státními orgány a tzv. nezávislými iniciativami. Dle jeho vyjádření uskutečnil jednání se s. Houskou na Národním výboru hl.m.Prahy, se kterým projednává pro nezávislé iniciativy možnost přidělení prostoru, kterého by mohly využívat ve formě Hyde parku.

Dále HYBLER přítomné informoval, že jednal rovněž se zástupci Výboru čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci /VČV/. Při tomto jednání získal jejich souhlas se schůzkou se zástupci "nezávislých iniciativ", která by se měla uskutečnit ještě v dubnu 1989. Z iniciativy VONDRY bylo na schůzce rozhodnuto, že před tímto jednáním bude zástupcům VČV oznámeno, že jsou "nezávislé iniciativy" ochotny s nimi jednat o otázkách:

- propuštění politických vězňů,
- práva na shromažďování.

V souvislosti s neúčastí zástupců ostatních "nezávislých iniciativ" na schůzce a z vystupování VONDRY jako zá-

stupce "charty-77" a VONS je zjevné, že "charta-77" chce mluvit a vyjednávat za všechny ostatní iniciativy.

~~/Správa StB Praha/~~

*II. správa SNB
(oblast Praha)*

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

vedení FMV

I., II. & SNB

& SNB Praha

Aktivizace tzv. Demokratické iniciativy a dalších nelegálních skupin

Počátkem dubna 1989 se uskutečnilo setkání aktivistů tzv. Demokratické iniciativy /DI/ a členů dalších nepřátelských skupin. Zúčastnilo se ho 25 osob, z toho 12 mimopražských /z Tábora, Plzně, Hradce Králové, Tanvaldu, Karlových Varů, Zábřehu na Moravě/, zástupci Nezávislého mírového sdružení /NMS/ a Hnutí za občanskou svobodu /HOS/.

Člen DI Bohumil DOLEŽAL seznámil přítomné s obsahem dopisu poslancům Federálního shromáždění ČSSR a přečetl text dopisu, který má DI připraven k odeslání generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ a vládě ČSSR. Obsahem dopisu je nabídka spolupráce DI s oficiálními orgány. Text dopisu byl účastníky setkání schválen a signován.

DOLEŽAL dále vystoupil s požadavkem rozšíření členské základny DI do ostatních krajů a okresů ČSR. Vyzval účastníky, aby zintenzivnili svoji činnost v bydlištích a na pracovištích. Řekl, že je třeba aktivizovat lidi, využívat je k nátlaku na stranické a státní orgány ve všech oficiálních strukturách, zejména na poslance, členy a funkcionáře ROH atd.

Mimopražští účastníci informovali, že i v jejich krajích a okresech jsou stoupenci DI, že se však bojí veřejně vystoupit. Zástupce HOS Jiří KANTŮREK vysvětloval, že je třeba činnost DI legalizovat právě prostřednictvím oficiálních orgánů.

/Správa StB Praha/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

Vedení FMIV
předsedařatel SSSR
I., II., XII. správa
všechny krajské správy

Snaha zneužít krajské konference Československé strany lidové v Severočeském kraji k její klerikalizaci

JUDr. Josef MACEK /1949/, předseda okresního výboru Československé strany lidové /ČSL/ v Jablonci nad Nisou je stoupencem orientace ČSL na platformě klerikalismu s odmítnutím vedoucí úlohy KSČ a Národní fronty. V současném období soustřeďuje adresy delegátů na krajskou konferenci ČSL, které hodlá získat na svoji stranu.

MACEK chce změnit průběh krajské konference ČSL podle svojí reže a prosadit klerikalizaci ČSL. Současně hodlá na konferenci "vyřídít" vedoucího tajemníka KV ČSL BEKÁRKA a předsedu KV ČSL MUDr. SÝKORU /ministr vlády ČSR/, kteří tuto platformu odmítají.

O situaci byl informován vedoucí tajemník KV KSČ.

/Správa StB Ústí nad Labem/

Rozdělovník

s. Jakeš

Vedoucí FMV

II. Správa SNB

KS SNB list!

Reagence JUSO a DEMYC na odsouzení V. HAVLA

Na sjezdu Mladých socialistů v SPD /JUSO/, který se uskutečnil koncem března v Osanbrücku, byl předsednictvem organizace předložen dvoustránkový dokument napadající čs. úřady v souvislosti s odsouzením HAVLA. V dokumentu se rovněž uvádí, že odsouzení jmenovaného znamená vážné narušení vzájemných vztahů mezi SSM a JUSO a bude mít dopad i na přístup vedení SPD k politické linii KSČ. Přes námitky delegace SSM byl dokument předložen k hlasování delegátům sjezdu, kteří jej schválili jako součást sjezdových materiálů.

Obdobně reagovalo na odsouzení Václava HAVLA i vedení Demokratického mládežnického společenství Evropy /DEMYC/, které zaslalo vedení ÚV SSM dopis požadující sdělení otevřeného stanoviska SSM k celému případu. Z kontextu dopisu vyplývá, že DEMYC od SSM očekává kritický přístup k postupu čs. státních orgánů. Na zaslání stanoviska SSM váže DEMYC svoji další činnost v rámci Celoevropské spolupráce mládeže a studentů /AEYSC/.

/II. správa SNB/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Fojtík
s. Hegenbart

*Vedání FMV
předseda SSSN
I. a II. správa SNB*

Záměry tzv. Hnutí za občanskou svobodu

Tzv. Hnutí za občanskou svobodu /HOS/, usilující mj. o "odvolání vedoucích funkcionářů ČSSR a KSČ, kteří nesou odpovědnost za daný stav v čs. společnosti", má v úmyslu působit nadále s využitím konspirativních forem činnosti. Vyplynulo to z rozhovoru, který poskytl přední exponent "charty-77" V. BENDA neustanoveným příslušníkům Křesťansko demokratické strany Rakouska, jež mj. informoval o dalších záměrech HOS. Řekl, že HOS bude v budoucnu pracovat systémem sekcí, které o sobě nemají navzájem nic vědět a jejichž činnost má být koordinována tzv. koordináčním výborem, v němž se exponují R. BATTĚK, L. Lis, J. ČARNOGURSKÝ, T. HRADÍLEK, V. BENDA a řada dalších exponentů nelegálních organizací. BENDA při této příležitosti rovněž konstatoval, že "v menších městech a vesnicích se nyní formují další skupiny"; mj. "má být založena sekce, která by sdružovala věřící, ať katolíky nebo protestanty či židy". HOS bude podle BENDY "koalicí", která bude tvořena "jednotlivými politicky aktivními skupinami". Koordináční výbor bude rovněž řídit redakční činnost nelegálních časopisů "Zpravodaj" a "Alternativy".

Opatření jsou zaměřena k prohloubení poznatků.

/Správa StB Praha/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

Kedem FHV

I. II S. N. B.

KS S. N. B. (vědy)

Ohlasy na očekávaná jednání s Vatikánem ve Východoslovenském kraji

V souvislosti s očekáváním výsledků jednání mezi vládou ČSSR a vatikánskou diplomacií ohledně obsazení biskupských stolců je v řadách duchovenstva košické diecéze zaznamenávána živá diskuse. Duchovní očekávají konečné rozhodnutí s kladným výsledkem v jejich prospěch. V opačném případě se nevylučuje možnost zkomplikování situace, jelikož jsou bojovně naladěni. Jsou zaznamenány i takové názory, že biskupa, jak to ukazuje zkušenost, je třeba si vybojovat i formou demonstrací. Jsou zjištěny názory, které potenciálně tuto možnost nevylučují. Nevylučuje se ani možnost zapojení do těchto akcí všech duchovních, za účasti širokého laického apoštolátu, kteří byli angažováni v podpisových nátlakových akcích v roce 1988.

/Správa StB Košice/

Rozdělovník

členové a kandidáti PÚV KSČ

A. Hegerbauer

vedení FNV

I. a II. správa SNB

XV. správa SNB

SSNB Bratislava

K záměrům Vatikánu při nadcházejícím jednání s ČSSR

Podle posledních poznatků lze předpokládat, že Vatikán bude při nadcházejících jednáních v Praze prioritně prosazovat obsazení místa sídelního biskupa v Olomouci. Jeho zástupce arcibiskup COLASUONNO přitom předloží jména již dříve prezentovaných kandidátů VAŇÁKa, PEPŘÍKa a KRISTa. Podle hodnocení vatikánských míst je míra vhodnosti u všech těchto kandidátů v současné době stejná. V případě VAŇÁKa je určitou nevýhodou vyšší věk, na druhé straně však prý během kanonických šetření, uskutečněných Vatikánem v olomoucké arcidiecézi, většina z dotázaných kněží navrhla za sídelního biskupa právě jeho.

COLASUONNO předpokládá, že další kolo rozhovorů s ČSSR se uskuteční ve druhém pololetí 1989. Údajně by se dle instrukcí vedoucího sekce Státního sekretariátu pro styky se státy SODANA předmětem rozhovorů mělo stát obsazení slovenských diecézí Nitra, Košice a Spiš. Z tohoto důvodu zamýšlí COLASUONNO uskutečnit během nadcházejícího pobytu v ČSSR kanonické šetření v uvedených diecézích. Je možné, že totéž bude vyžadovat i pro Banskou Bystrici, neboť papež si údajně ponechal otevřenou možnost přijmout žádost biskupa FERANCE o umožnění odchodu do důchodu ještě v roce 1989. Další poznatky potvrzují neměnnost vatikánského stanoviska k Pacem in terris; lze tudíž očekávat, že COLASUONNO se při svém šetření zaměří výlučně na osoby stojící mimo tuto organizaci.

Je pravděpodobné, že vatikánská delegace se při jednáních v Praze soustředí vedle problému obsazení vakantních diecézí i na další vztahové otázky. Konkrétně by se mohlo jednat o místo a formu svatořečení Anežky české a o oslavy devadesátých narozenin kardinála TOMÁŠKA.

Vatikánská Kongregace pro svatořečení již obdržela papežem podepsaný návrh na svatořečení Anežky české. Papež měl svůj souhlas údajně

mimo jiné zdůvodnit slovy : "Ohrožený katolicismus v Čechách si zaslouží své světce". Termín svatořečení byl stanoven na dny 13.-15.října 1989. Vzhledem k tomu, že kardinál TOMÁŠEK informoval prostřednictvím ZÚ NSR v Praze papeže o tom, že čs. orgány "pod záminkou nemoci G. HUSÁKA" nebudou akceptovat iniciativu Vatikánu, aby svatořečení proběhlo v Praze, je tento akt plánován do Říma.

I z tohoto důvodu se nedílnou součástí oslav, jež mají být uspořádány v souvislosti se zmíněným svatořečením, mají stát oslavy devadesátých narozenin kardinála TOMÁŠKA v Praze ve dnech 30.června-2.července 1989. Na pozvání hostů uvolnil kardinál MEISNER z Kolína nad Rýnem zatím 50 000 DM ; podle získaných poznatků se mají oslav zúčastnit mj. kardinálové GLEMP, PASKAI, GROER a dle možnosti "nejvyšší čs. vládou akceptovatelný představitel Vatikánu".

Rozdělovník:

s. Jakeš
s. Adamec
s. Fojtík

veclen! FMV
I. a II. SSNB

Element a kard. PAVESI
s. Hegerbauer

Průběh pobytu kardinála TOMKA v ČSSR

Dne 14. března 1989 ve 12.00 hodin přicestoval přes OPK Petržalka do ČSSR kardinál TOMKO Josef, nar. 11.3.1924, sekretář Kongregace biskupů a prefekt Kongregace pro hlášení evangelia mezi národy.

TOMKO přicestoval do ČSSR za účelem návštěvy své umírající matky. Vízum mu bylo z humanitárních důvodů uděleno do 24. března 1989.

Po příjezdu TOMKO navštívil v Bratislavě CMBF, kde byl osobně přijat rektorem kněžského semináře Karlem BARTALEM. K oficiálnímu styku s bohoslovci, představenými fakulty a seminářů nedošlo.

Do rodné obce Udavské, okr. Humenné přicestoval TOMKO dne 14. března 1989 ve 21.15 hodin. Ubytoval se u svojí sestry SABOLOVÉ, bytem Udavské č. 131. Střídavě se zdržoval v domě svých rodičů a na místním farním úřadě. Dne 15. března 1989 v 17.00 hodin vykonal v místním kostele bohoslužbu.

Dne 16. března 1989 navštívil kardinála TOMKA na farním úřadě v Udavské kapitulní vikář košické diecéze Štefan ONDERKO. Jednání bylo přítomno vedle místního pátera BARTKA dalších sedm duchovních římskokatolické církve. V rozhovoru dal TOMKO najevo, že velmi dobře seznámen s církevní situací v ČSSR. Otevřeně prohlásil, že ČSSR je jediný stát, kde nejsou obsazeny biskupské stolce. Tuto situaci porovnával s rozvojovými zeměmi s diktátorským režimem, že ani tam se neopovažují jednat v církevních otázkách tak, jak je tomu v ČSSR. Přítomné ujistil, že Vatikán má opravdový zájem na vyřešení této otázky. Na toto tvrzení reagoval vikář ONDERKO tím, že je třeba vidět situaci v ČSSR rozdílně, tj. samostatně ČSR a SSR. Jako důvod neúspěšnosti v dosavadních jednáních TOMKO vidí nedostatek vyšší diplomacie, i když s. JAN-KŮ nelze upřít snahu, ten však musí plnit pokyny z ÚV KSČ, s. Cinoldra.

Celkové chování kardinála TOMKA v průběhu jednání s duchovními košické diecéze, církevní hierarchií bylo povýšenecké a dával najevo, že je jedním z předních hodnostářů Vatikánu.

Ve dnech 18. - 19. března 1989 koncebroval TOMKO na bohoslužbách v Udavské a Humenném, kterých se zúčastnilo vždy kolem tří tisíc věřících.

Dne 22. března 1989 se kardinál TOMKO zúčastnil bohoslužby v kostele ve Vyšném Hrušově, okr. Humenné. Bylo přítomno dva tisíce věřících. V úzkém kruhu duchovních vyjádřil překvapení nad značnou religiozitou, která se podle jeho hodnocení od období jeho poslední návštěvy /v roce 1980/ podstatně a viditelně zvýšila. Zároveň se pochvalně vyjádřil, že není pronásledován Státní bezpečností a ze strany státní správy nejsou kladeny překážky. Dne 23. března 1989 na základě pozvání ordináře ONDERKY koncebroval TOMKO na velikonoční bohoslužbě v Košicích za účasti čtyři a půl až pěti tisíc věřících, dvěstě duchovních, šedesáti bohoslovců CMBF a dvaceti ministrantů. Při příchoďu do domu sv. Alžběty byl uvítán špalírem tleskajících věřících. Kardinál při svém projevu během bohoslužby zdůraznil, že i košický dóm čeká na biskupa. Použil výrok, že na Zelený čtvrtek přišel osobně k věřícím proto, aby jim nahradil místního biskupa. Vyzval všechny duchovní ke kněžské poslušnosti a k jednotě s tím, že o příkazech Vatikánu, konkrétně sv. Otce, není možno diskutovat a tyto se musí plnit. Zdůraznil, že biskup není funkcionář, úředník, ale je pastýřem, který slouží svátost. Těmito slovy chtěl zdůraznit poslušnost duchovních Vatikánu a nikoli státní správě. Po ukončení bohoslužby za neutuchajícího potlesku, přešel do budovy biskupského úřadu, kde byl věřícími vyvolán na balkón.

Dne 23. března 1989 v 16.57 hodin přiletěl kardinál TOMKO z Košic do Bratislavy. Jeho přílet očekávalo asi dvěstě věřících. Na letišti nedošlo k žádnému negativnímu vystoupení, i když zde byli přítomni exponenti nelegálních církevních struktur JUKL, ZÁŇOVÁ, KONC a ŠMÍD. Z letiště doprovodil

kardinála TOMKA náměstek MK SSR, ředitel SPVC MK SSR s. Vincent Máčovský do účelového zařízení MK SSR, kde byla za přítomnosti ministra kultury SSR s. KOYŠE slavnostní večeře.

V 19.30 hodin odešel kardinál TOMKO na CMBF, kde jej očekával biskup trnavské diecéze Ján SOKOL ve společnosti asi 20 lidí.

Dne 24. března 1989 překročil kardinál TOMKO hranice ČSSR na hraničním přechodu Petržalka - Berg. Při pasovém odbavení na OPK se TOMKO před pracovníci OPK vyjádřil, že v blízké době bude muset ČSSR znovu navštívit pro špatný zdravotní stav své matky.

Z výše uvedených poznatků vyplývá, že kardinál TOMKO zneužil příjezdu do ČSSR k propagaci a prosazování vatikánské politiky. Došlo k aktivizování církve a laického apoštolaátu, zejména v košické diecézi. Nebylo zjištěno, že by prováděl během pobytu kanonické šetření ke kandidátům na biskupské stolce.

Rozdělovník

s. Janák

s. Knotek

Elemond a sand. PAVKST
s. Heper bent

Vedomí FMV

I. a II. správce RNB

KC RNB Krtice

II RNB Bratislava

archiv
bezpečnostních
složek

